

personale absolute latum prohibet personam, quominus ingredi possit in Ecclesiam, dummodo ad divina non accedat. Secundo, supra ostensum est, excommunicato non esse prohibitum ingredi in Ecclesiam; ergo neque interdicto, quia non est minus separatus a divinis excommunicatus, quam interdictus. Tertio, quia quando jura interdicunt aliquem ab Ecclesiae ingressu, id exprimunt, ut in citatis juribus; quando ergo hunc effectum non declarant, illum non faciunt. Confirmatur, quia quando solum illum determinat effectum, illum solum efficiunt, et nullum alium, qui cum hoc non sit intrinsece connexus, propter generalem regulam supra traditam tam de suspensionis quam de interdicti sententia, quod effectus ejus non excedunt verba ejus.

Quale sit interdictum ab ingressu Ecclesiae, et quem habeat effectum.

3. *Prima opinio. — Rejicitur. — Excluditur quaedam evasio.* — Propter difficultatem tamen tactam oportet exponere, quale sit hoc interdictum ab ingressu Ecclesiae, et quem effectum habeat; ad hunc enim praecipue finem hanc dubitationem proposuimus. Quidam ergo existimant illam poenam esse quoddam genus suspensionis, quia in dictis cap. 4 et cap. Is cui, de Sententia excomm., in 6, et in cap. ult. de Offic. ordin., in 6, per verbum suspensionis fertur. Verumtamen, nisi sit de nomine quaestio, illa non pertinet proprie ad specificam censuram suspensionis, sed potius interdicti. Quia illa non est poena clericorum propria, qualis est suspensio; nec privat actu proprio alicujus Ecclesiasticae potestatis per se ac necessario. Respondent aliqui, hanc censuram, quando fertur in clericos, etiam privare illos usu potestatis Ecclesiasticae saltem quoad potestatem Ordinis, et consequenter usu jurisdictionis in foro poenitentiae intra Ecclesiam, quia non possunt ibi celebrare, aut sacramenta ministrare, alioqui irregulares fiunt; ideoque censuram hanc, prout cadit in clericos, esse veram suspensionem, licet in laicis sit quoddam interdictum, ut patet ex capit. Latorem, 33, quaest. 2. Sed hoc non recte dicitur, tum quia censura non variat suam rationem propter solam varietatem subjectorum; haec autem censura generatim lata aequae comprehendit laicos et clericos; ergo in omnibus habet eandem rationem censurae. Non potest autem in om-

nibus habere rationem suspensionis; habet ergo rationem interdicti; tum etiam quia talis censura in clericum lata, non solum privat illum exercitio Ordinum, sed etiam auditione divinorum officiorum in Ecclesia, quamvis non sub eadem poena irregularitatis, sed more laicorum. Privat etiam sepultura Ecclesiastica, ut patet ex dicto capit. Is cui; suspensio autem non habet hos effectus. Denique interdictum etiam personale latum in clericum privat illum usu Ordinum sub poena irregularitatis, et tamen non propterea talis censura in tali persona est propria suspensio. Illo igitur argumento solum concluditur, has censuras habere interdum aliquos effectus communes; inde vero non fit, unam esse alteram, ut supra declaravimus. Adde, loquendo etiam de clericis, in eodem capit. Is cui, saepe vocari hanc poenam interdictum: *Is* (inquit) *cui est Ecclesiae interdictus ingressus, cum sibi per consequens censeatur in ipsa divinorum celebratio interdicta, irregularis efficiatur, si contra interdictum hujusmodi, etc.* Et infra: *Talis quoque, si hoc interdicto durante, etc.* Idem habetur in c. Episcoporum, de Privilegiis, in 6, et in cap. Sacro, de Sent. excomm. Quod ergo aliquando effectus hujus censurae per verbum suspendendi explicetur, non refert, quia, ut in superioribus adnotavimus, haec verba, cum sint privata, seu prohibitiva, interdum sumuntur late, ut communia sunt multis censuris, aliquando vero proprie et specificae; in illis ergo juribus priori modo sumitur verbum suspendendi pro prohibitione ab ingressu Ecclesiae, ut patet ex subjecta materia, juxta quam sunt jura interpretanda, cap. Intelligentia, cum ibi notatis, de Verb. signific.

4. *Resolutio quaestionis.* — Dicendum ergo est, poenam illam esse quoddam peculiare genus interdicti, quia est censura quaedam, ut in dictis juribus aperte supponitur; propterea enim definitur, fieri irregularem sacerdotem, si illam violando celebret. Est autem censura privans fideles aliqua participatione divinorum, non propter communicationem cum aliis, sed per se; convenit ergo huic censurae ratio interdicti. Continetur autem sub speciebus supra numeratis, quatenus interdictum personale est et non locale. Differt autem ab aliis personalibus, quia non est totale interdictum, sed parziale, et quia forte addit aliquem effectum, quem non habent alia interdicta personalia.

5. *In quibus conveniat interdictum hoc cum*

aliis personalibus, et quibus differat. — Primum declaratur, quia alia interdicta personalia privant simpliciter participatione divinorum in omni loco, juxta c. Si sententia, de Sententia excomm. Hoc autem solum privat participatione divinorum in Ecclesia. Quod probat quoad utramque partem dictum capitulum *Is* cui, ubi dicitur, cui est Ecclesiae ingressus interdictus, per consequens esse interdictam divinorum celebrationem in ipsa. Cujus ratio est, tum quia celebratio in Ecclesia supponit necessario ingressum in ipsam; tum maxime quia hoc interdictum praecipue ferri videtur propter prohibendam sacrorum administrationem in Ecclesia. Quae ratio aequae procedit de quacumque participatione divinorum officiorum in Ecclesia, ut omnes Doctores advertunt in dict. cap. Is cui, et Innocentius, in cap. Sacro, de Sententia excomm., num. 2; et ibidem Panormitanus, Felinus, et alii; Sylvester, v. *Suspensio*, num. 5, et verb. *Interdictum*, 6, quaest. 3; et Covarruvias, in cap. Alma, part. 2, § 4, num. 3. Qui addit, adeo verum esse, hoc interdictum ferri propter prohibenda divina in Ecclesia, ut alioqui, cessante hac participatione divinorum, hujusmodi ingressum non prohibeat, quod infra videbimus. Nunc satis est, hoc interdictum convenire cum aliis personalibus in hoc, quod privat omni participatione divinorum in Ecclesia, ita ut sic interdictus nec celebrare in ea possit, nec sepeliri, nec dare aut recipere sacramenta, nec ministerium aliquod sacrum exercere, nec Missam aut aliud divinum officium audire. Unde quoad hoc participat hoc interdictum ea, quae in superioribus diximus de interdicto personali, tam quoad peccatum et poenam transgressionis, ut patet ex dict. cap. Is cui, quam quoad privilegia, ut aequitas rationis postulat. Unde privilegium, quod conceditur, in cap. Alma, personis interdictis, ut in quatuor festivitatibus possint interesse divinis, etiam extenditur ad personas interdictas ab ingressu Ecclesiae; poterunt enim illis diebus in Ecclesia interesse divinis, non tamen celebrare aut ministrare, quia hoc in dicto cap. Alma, non conceditur.

6. *Primum discrimen inter hoc interdictum et alia personalia.* — Altera vero pars continet primam differentiam inter hoc interdictum et alia personalia, scilicet limitationem hujus prohibitionis ad Ecclesiam. Et probatur sufficienter ex dict. cap. Is cui, ibi, *In ipsa*, et iterum, *In ea*; addendo enim hanc limitationem satis indicavit Pontifex, prohibitionem

hanc ad illum locum limitari. Et ita intellexit Glossa ibi, et omnes interpretes; et Innocentius et Covarruvias supra; et Abbas, in cap. Cum dilectus, de Consuetudine, num. 20; et Navarrus, cap. 27, num. 470, ubi alios refert. Qui etiam explicant, quid nomine Ecclesiae intelligendum sit, quod in superioribus jam tetigimus. Et resolutio est, per Ecclesiam intelligi quodlibet templum auctoritate Episcopi publice deputatum ad sacra facienda, sive illud sit benedictum, sive non; nam haec est significatio illius vocis secundum communem usum Ecclesiae, et sumitur ex cap. pen. de Immun. Eccles. Celebratio ergo, vel participatio divinorum in tali Ecclesia interdictur per hanc censuram, non vero extra illam. Ratio est, quia per nullam censuram plus prohibetur, quam verba legis, vel sententiae contineant, ut supra diximus. Sed ex vi verborum, per quae fertur haec poena, non fit prohibitio divinorum simpliciter, sed cum determinatione Ecclesiae; ergo non est extendenda prohibitio; ergo extra Ecclesiam omnia alia, quae antea licebant tali personae, postea licent, ut est facere sacrum in privato oratorio approbato, recipere sacramentum unctionis in domo sua, et quaelibet alia sacramenta extra Ecclesiam, ut recte docent iidem auctores, et Navarr., cap. 25, n. 75, et Sylvest., *In dictum*, 6, quaest. 5, qui eodem modo est intelligendus, verb. *Suspensio*, num. 5, circa finem. Neque aliud colligitur ex c. Latorem, 33, quaest. 2, nam tota illa prohibitio, de qua ibi est sermo, intelligenda est cum eadem limitatione, scilicet in Ecclesia.

7. *An sic interdictus possit extra Ecclesiam existens audire Missam quae intra illam celebratur.* — Occurritur objectioni. — Quae autem potest, an sic interdictus extra Ecclesiam existens, possit audire divina, quae intra illam fiunt. Videtur enim tunc non violare sum interdictum, quia non ingreditur Ecclesiam; directe autem solum est interdictus a tunc ingressu. Item alias si e contrario Missa diceretur extra Ecclesiam, peccaret persona sic interdicta illam audiens ex Ecclesia, ut servetur commutata proportio. Consequens autem videtur falsum, quia ex vi hujus interdicti solum in Ecclesia prohibentur divina. Nihilominus dicendum videtur, non esse licitum personae sic interdictae audire Missam vel officia divina, quae in Ecclesia dicuntur, etiamsi possit ea audire extra Ecclesiam existens. Ratio est, quia ex vi illius interdicti

hoc principaliter prohibetur; ideo enim alicui interdicitur ingressus Ecclesiae, ut divinum, quae in ea fiunt, particeps non fiat. Dices: hunc esse finem praeccepti, et ideo, quamvis in aliquo particulari actu non servetur, non propterea violari censuram, si alias non agitur contra materiam prohibitam. Respondeo, non esse finem extrinsecum, sed ita intrinsecum, ut contineatur etiam sub materia praeccepti prohibita; ita enim interpretantur jura supra citata interdictum hoc ab ingressu Ecclesiae, ut formaliter seu virtute contineat prohibitionem omnium divinorum, non simpliciter, sed in tali loco. Dicere etiam possumus, eum, qui sic audit divina in Ecclesia, licet non ingrediatur corpore, ingredi animo et sensu, cum tamen hoc totum prohibitum sit ex vi illius interdicti. Et per hoc responsum est ad primam dubitandi rationem. Ad secundam vero pendet responsio ex his, quae dicemus circa alteram differentiam.

8. *Corollaria praecedentis conclusionis.* — Et juxta hanc doctrinam recte dicit Sylvest., *Interdict.*, 6, quaest. 6, si diaconus, v. gr., interdictus ab ingressu Ecclesiae Evangelium solemniter cantet, extra Ecclesiam ipse existens, ministrando tamen sacerdoti dicenti Missam intra Ecclesiam, irregularitatem incurrere, quia licet corporaliter videatur ministerium illud extra Ecclesiam exercere, tamen moraliter intra Ecclesiam ministrare censetur, quia sacrum ipsum, cui ministrat, intra Ecclesiam fit, et ad illud cooperatur. At vero recte jam addit Sylvest., si sacerdos extra Ecclesiam sacrum faciat, et diaconus interdictus ab ingressu Ecclesiae, ex Ecclesia illi ministret cantando solemniter intra Ecclesiam Evangelium vel Epistolam, etiam tunc fieri irregularem, quia licet haec Missa extra Ecclesiam dicatur, et actio ministri, quatenus est cooperatio ad illam, videatur ordinari extra Ecclesiam, tamen secundum se fit revera in Ecclesia, estque solemnitas administratio Ordinis contra censuram Ecclesiae; et ideo sufficit ad irregularitatem incurrendam. Addit vero in his casibus etiam sacerdotem facientem sacrum fieri irregularem, etiamsi ipse interdictus non esset, quia participat cum ministris in crimine. Sed hoc falsum est, quia nulla talis irregularitas est in jure lata contra sic participantes, sed solum contra ipsum clericum violantem censuram, qua ipse est ligatus, ut patet ex dict. cap. Is cui; nisi ergo ipse sacerdos ab ingressu Ecclesiae interdictus sit, hanc irregularitatem non incurrat. Et tunc

necesse est, ut intra Ecclesiam sacrum faciat. Nam si extra Ecclesiam diceret, licet diaconus, v. gr., intra Ecclesiam caneret Evangelium, sacerdos non fieret irregularis, quia principalis actus ejus extra Ecclesiam fit.

9. *An sic interdictus possit dicere vel audire Missam in caemeterio.* — *Prima opinio.* — *Vera sententia.* — *Evasioni occurritur.* — Ulterius vero circa hanc partem inquiri potest, an sic interdictus possit in caemeterio Missam dicere, vel eam, aut alia divina officia audire, si ibi dicantur. Aliqui enim affirmant, posse, et citant Glossam, c. Is cui, de Sent. excom., in 6, verb. *Caemeterio*, quae revera id non dicit. Potest autem suaderi, quia caemeterium in rigore non est Ecclesia; ergo interdictio ingressu Ecclesiae praecise, non interdicitur caemeterii ingressus; praesertim cum in materia poenali, ac propterea odiosa, verba sunt stricte intelligenda. Oppositam vero sententiam tenet Abbas in cap. Cum Ecclesia, de Immunitat. Eccles. Et potest fundari in dict. cap. Is cui, nam ibi dicitur, hujusmodi personam sic interdictam, si in eo statu moriatur, non posse sepeliri in caemeterio. Respondent aliqui, hoc ideo esse, quia per tale interdictum privatur persona Ecclesiastica sepultura, qualis est etiam illa, quae fit in caemeterio Ecclesiae. Sed haec responsio non satisfacit; nam, ex vi hujus interdicti, non privatur quisquam sepultura Ecclesiastica, nisi quatenus privatus est sacro usu Ecclesiae; si ergo ex vi illorum verborum sub eo interdictio non includitur caemeterium quoad sacros usus viventium, neque etiam includitur quoad usum sepulturae; vel e converso, si quoad hunc posteriorem usum includitur, ut praedicto textu dicitur, etiam includitur quoad alia officia divina. Quia illud non est peculiari extensione, quae aliis verbis quoad usum sepulturae facta sit, nulli enim legitur talis extensio, sed ex vi ipsius interdicti ab ingressu Ecclesiae talis effectus sequi censetur. Ratio autem esse videtur, quam ibi tangit Glossa, quia nomine Ecclesiae caemeterium comprehenditur tanquam accessorium sub principali, ut colligitur ex cap. Si civitas, de Sentent. excomm., in 6, ubi, interdicta Ecclesia, dicitur consequenter esse interdictum caemeterium; ergo similiter in praesenti, cum quis interdictus est ab ingressu Ecclesiae, eadem ratione interdictus est ab ingressu caemeterii; nam eadem ratio hic procedit, scilicet, quod accessorium comprehenditur sub principali. Sicut etiam sic

interdictus celebrans in quacumque capella Ecclesiae, sine dubio peccaret et irregularis fieret, quia qui totum prohibet, quamlibet etiam partem interdicit. At vero quoad hoc aequiparantur caemeterium et capella, argumento dicti cap. Si civitas.

10. *An sic interdictio sit prohibitum caemeterium separatum ab Ecclesia.* — *Pars affirmans.* — *Pars negans.* — Insurgit vero difficultas ex hac ratione, quia ad summum procedit de caemeterio Ecclesiae contiguo, non vero de separato. Nam in dict. c. Si civitas, dicitur, interdicta Ecclesia interdici caemeterium contiguum, non vero non contiguum; ergo pari ratione idem erit dicendum in praesenti. Est autem ratio, quia caemeterium, quod non est contiguum, non comparatur ad Ecclesiam, ut quid accessorium, sed tantum quidam locus per se distinctus; ideoque non comprehenditur nomine Ecclesiae, quod secus est in caemeterio contiguo. Nihilominus Glossa in dict. cap. Is cui, dicit, in hoc interdictio non oportere distinguere de caemeterio contiguo vel non contiguo, et habet fundamentum in illo textu, quatenus absolute dicit hominem sic interdictum non debere in caemeterio sepeliri, nihil distinguens de caemeterio contiguo vel non contiguo; ergo in neutro potest sepeliri sic interdictus; ergo eadem ratione non potest talis persona interdicta ingredi caemeterium etiam non contiguum Ecclesiae ad quaelibet alia divina officia celebranda vel participanda, atque ita Glossa praedicta indifferenter loquitur, dicens, caemeterium quodlibet esse interdictum tali personae. Ut vero respondeat ad dict. cap. Si civitas, constituit differentiam inter locale interdictum ipsius Ecclesiae, et interdictum personale ab ingressu Ecclesiae; nam illud quasi inheret loco, et ideo afficit etiam locum sacrum contiguum, non vero disjunctum; hoc vero afficit personam, eamque privat usu loci sacri, ideoque non refert locorum contiguitas vel disjunctio. Praesertim, quia alias illuderetur interdictum, si posset quis sepeliri in caemeterio non contiguo.

11. *Excluditur Glossae responsio.* — Sed haec responsio non videtur satisfacere, quia, licet hoc interdictum ab ingressu Ecclesiae cadat directe in personam, tamen non simpliciter illam interdicit, sed solum respectu loci expressi in sententia vel lege; hic autem locus solum est Ecclesia, ut supponimus, et de hoc inquirimus, quid nomine Ecclesiae comprehendatur; ex dict. autem cap. Si civi-

tas, colligitur comprehendi caemeterium contiguum, non vero disjunctum; quod non provenit ex eo quod interdictum illud locale est; sed ex ratione supra tacta, quod caemeterium contiguum est quid accessorium Ecclesiae, non vero disjunctum, quae ratio etiam in praesenti locum habet; ergo differentia illa nihil ad praesens refert. Neque etiam hinc sequitur eludi hoc interdictum, quia ipsum de se est limitatum ad talem locum; et ideo, si in illo servetur, non illuditur, etiamsi actus similis extra illum locum exerceri valeat, sicut non illuditur hoc interdictum etiamsi quis possit celebrare in oratorio privato.

12. *Resolutio quaestionis.* — Est ergo res haec utrinque satis dubia. Censeo tamen in primis, ex vi hujus interdicti non prohiberi aliquem, quominus possit celebrare divina, aut ea participare, aut iis interesse si fiant in caemeterio non contiguo alicui Ecclesiae. Hoc probat optime ratio proxime facta, quia in toto rigore tale caemeterium non comprehenditur nomine Ecclesiae, neque est ulla ratio, ob quam ad illud fiat talis extensio. Eo vel maxime, quod talis locus non est deputatus ad alios usus sacros praeterquam ad sepulturam Ecclesiasticam; ideoque respectu aliorum divinorum officiorum fere se habet sicut alia loca privata, quamvis habeat majorem quamdam decentiam, eo quod aliquo modo locus sacer sit; tamen hoc non est satis, ut sub illo interdictio comprehendatur quantum ad alios actus. Nam etiam privatum oratorium est aliquo modo locus sacer, et nihilominus Ecclesiae nomine non comprehenditur.

13. *Ex vi hujus interdicti prohibetur Ecclesiastica sepultura etiam in caemeterio non contiguo.* — *Prima expositio cap. Is cui.* — Nihilominus tamen addo secundo, ex vi hujus interdicti prohiberi Ecclesiasticam sepulturam etiam in caemeterio non contiguo. Hoc probat mihi absoluta decisio dict. cap. Is cui, ut supra expendimus. Oportet tamen recolere duplicem interpretationem illius textus, quam in fine superioris disputationis tetigimus. Una est, ut haec poena non referatur ad omnem personam interdictam ab ingressu Ecclesiae, sed ad illam tantum, quae violavit hoc interdictum celebrando in Ecclesia. Juxta quam interpretationem nullum argumentum ex illo loco ad rem praesentem desumi potest; nam dicemus in illo textu non declarari hunc esse effectum hujus interdicti, sed imponi ut specialem poenam celebranti contra hoc interdictum, atque ita ruit totum fundamentum se-